

САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ПЕДАГОГА ЯК ПЕРЕДУМОВА ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ КРИТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Таїса Боровисюк

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж
м. Кам'янець-Подільський, Україна

У сучасній науці спостерігається актуалізація досліджень щодо розв'язання проблеми критичного мислення, оскільки визнано, що інтелектуальні досягнення мають соціальну вартість.

Сьогодні освіта України орієнтована на майбутнє. Підтвердженням цього є Концепція Нової української школи. Зокрема в ній зазначається, що випусник нової української школи [1]:

Особистість:

- *цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення*

Патріот

- *патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини*

Інноватор

- *інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, учитися впродовж життя»*

Однією з дев'яти ключових компонентів формули нової школи є «*нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя*» [1].

Ключовими компетентностями Нової української школи є [1]:

уміння читати і розуміти прочитане

уміння висловлювати думку усно і письмово

критичне мислення

здатність логічно обґрунтовувати позицію

виявляти ініціативу

творити

уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення

уміння конструктивно керувати емоціями

застосовувати емоційний інтелект

здатність співпрацювати в команді

Ключові компетентності Нової української школи знайшли своє відображення у Типовій освітній програмі профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на базі базової загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН України від 01.06.2018 року № 570.

Аналізуючи компетентності, робимо висновок, що критичне мислення стає фундаментальною компетентністю випускника школи та випускника закладу передвищої фахової освіти. Поряд з цим, компетентності щодо вмінь та здібності працювати в команді, бути критичним, логічно обґрунтовувати ситуацію, застосовувати чуттєвий інтелект тощо - це компетентності, які, в

першу чергу, набуваються шляхом впровадження в освітній процес технологій критичного навчання.

Все вищезазначене дозволяє стверджувати, що сьогодні ставить перед викладачем надважливе завдання - формувати у студентів навички критичного мислення, вміння працювати з інформацією й впорядкувати її, виступати перед публікою, володіти навичками ділової комунікації, здійснювати пошук ефективних способів діяльності, бути «членом команди» тощо.

Використання технологій критичного навчання— це фундамент для формування ключових компетентностей випускника коледжу, який одночасно із фаховою освітою здобуває профільну загальну середню освіту.

Лише сформувавши у собі якості творчого педагога, який готовий до впровадження технологій критичного навчання, матимемо результат: студенти не просто запам'ятовуватимуть та відтворюватимуть інформацію, а будуть сумніватися, підшукували аргументи та дискутували, приймати зважені рішення, будуть уміти будувати запитання з метою одержання додаткової інформації або її перевіряти, оцінювати надійність джерел інформації, акцентувати на важливій інформації та досліджувати її, простежувати проблеми з різних точок зору та зіставляти різні позиції й підходи до їх вирішення, застосовуватимуть набуті навички в конкретних повсякденних ситуаціях, висловлюватимуть власну позицію, влучно обиратимуть мовленнєві засоби для побудови висловлювань, прийматимуть виважені рішення, будуть толерантними до міркувань інших, всебічно освіченими, здатними знайти вихід з будь – якої ситуації та зважатимуть на відповідне рішення, генеруватимуть власну реальність.

Отже, опрацювавши низку тематичної науково-методичної літератури, сформуємо «портрет» педагога, який готовий до впровадження технологій критичного навчання:

- здатний критично сприймати думки інших, виявляє здатність дослухатися до цих думок, оцінювати й аналізувати їх з метою розв'язання; прагне до аргументації прийнятих нею рішень на основі життєвого досвіду, життєвих фактів і знань поставленої проблеми;
- небайдужий до сприйняття подій, виявляє інтелектуальну активність у різноманітних життєвих ситуаціях, здатний займати активну позицію у конфронтаційних ситуаціях;
- має власну думку та переконливо доводить свою позицію, прислухається до критики на свою адресу, може протиставити свою думку думкам інших або не погодитися з іншими;
- допитливий, здатний проникнути в суть проблеми;

- чесний із собою, здатний переборювати сумніви і не піддаватися маніпуляціям;

- відкритий до діалогу й дискусії, не лише вміє вислухати думки інших, а й ставиться до них із повагою.

Основна місія сучасного педагога - не відставати від освітніх інновацій, завжди рухатися вперед, і не зупинятися, досягнувши вершини, підійматися вище.

Вже не достатньо бути на заняттях та поза ними актором, режисером, діловодом, дипломатом, психологом, новатором і компетентним фахівцем.

Модель сучасного педагога передбачає готовність до застосування нових освітніх ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку. В контексті цього твердження ми зазначимо, що сучасному педагогу необхідно удосконалювати власне критичне мислення як необхідну умову для ефективного впровадження технологій розвитку критичного мислення студентів.

Отже, прийомами удосконалення власного критичного мислення педагога є:

- критичне обговорювання наукових і публіцистичних статей, матеріалів Інтернету;

- написання рефератів аналітичного характеру з виявленням та порівнянням різних поглядів на проблему;

- рецензування своїх і чужих творчих робіт, рефератів;

- розв'язування логічних задач і проблем із застосуванням логічних операцій, що ґрунтуються на застосуванні критики та самокритики;

- обговорення у дискусіях помилок, допущених при вирішенні проблем чи розв'язуванні завдань, вибір найбільш доцільних способів;

- організація та проведення дискусій з будь-яких злободенних проблем сьогоденні з подальшим критичним розглядом їхнього перебігу;

- участь в інтелектуальних, дискусійних турнірах, змаганнях тощо.

Професійне бажання до впровадження технологій критичного мислення та власне критичне мислення, як бачимо, можна розвивати та самовдосконалювати. Продуктивними в цьому контексті стануть відвідування тренінгів з розвитку критичного мислення. Як додатковий прийом, рекомендуємо сесію тематичних книг, які можна відшукати і Інтернет-просторі чи на книжкових полицях.

Психологи вважають, що засобом для розвитку критичного мислення є мандрівки, екскурсії, театри, виставки, музеї, концерти.

Як висновок зазначимо, вищезазначена якість - готовність до впровадження технологій критичного навчання - не видається додатком до диплома про педагогічну освіту, а формуються у повсякденній освітянській праці. За словами Василя Сухомлинського *"...немає людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі"*.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Концепція Нової української школи. Режим доступу <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/konczepczyia.pdf>
2. Типова освітня програма профільної середньої освіти закладів освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів на базі базової загальної середньої освіти, затвердженої наказом МОН України від 01.06.2018 року № 570.
3. Створення освітнього середовища, що сприяє самореалізації кожного учня. Режим доступу <http://zw.ciit.zp.ua/index.php>
4. Чуба О. Формування критичного мислення як психолого-педагогічна проблема / О. Чуба // Педагогіка та психологія професійної освіти. 2013. № 3. с. 202-208
5. Пометун О.І. Основи критичного мислення: навчальний посібник для учнів старших класів загальноосвітньої школи / О.І. Пометун, Л.М. Пилипчатіна, І.М. Сущенко, І.О. Баранова. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан, 2010. с. 216.